

Toiminta-alueittain järjestettävän (TOI) opetuksen opetussuunnitelman päivittäminen

Koulutuslautakunta 14.05.2024 § 35
444/12.00.01.00/2024

Valmistelija

Perusopetuksen johtava rehtori Vesa Malin

Naantalin perusopetuksessa on järjestetty toiminta-alueittain annettavaa opetusta lukuvuoden 2023-2024 ajan luokkamuotoisesti Maijamäen koulussa. Aiemmin on kyseinen palvelu ostettu pääasiassa muista kunnista.

Toiminnan laajennuttua on kuluvan lukuvuoden aikana noussut esiin tarpeita päivittää toiminta-alueittain annettavan opetuksen opetussuunnitelmaa vastaamaan paremmin nykytilannetta.

Seuraavassa **perusteen teksti** tulee suoraan opetushallituksen ohjeista ja **paikallinen tarkennus** täydentää valtakunnallista ohjetta Naantalin osalta.

Päivitetty toiminta-alueittain annettavan opetuksen opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2024 alkaen.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Perusteen teksti

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain, kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Paikallinen tarkennus

Jos opetusta ei voida vaikean kehitysvamman, muun vaikean vamman tai sairauden vuoksi järjestää oppiaineittain, edes yksilöllistetyin oppimäärin, opetus järjestetään toiminta-alueittain. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Toiminta-alueittain opiskelevat oppilaat saavat opetusta saman vuosiviikkotuntimäärän kuin oppiaineittain opiskelevat. Toiminta-alueet voivat sisältää yksittäisen oppiaineen sisältöjä ja tavoitteita oppilaiden vahvuuksien mukaisesti. Samassa opetusryhmässä voi olla oppilaita useilta eri luokka-asteilta. Naantalin kaupungissa toiminta-alueittain opetuksesta vastaa Maijamäen koulun pienryhmäopetus.

Oppimisen tavoitteet ja käytettävät opetusmenetelmät ovat yksilöllisiä. Nämä sekä edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS). Opetuksessa pyritään rakentamaan taitoja arkielämäntilanteiksi kokonaisuuksiksi, niin että opetus tukee oppilaan kasvua yhdenvertaiseksi ja aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi. Opetus perustuu oppilaan vahvuuksien, taitojen ja kehityksen arviointiin. Vaikka oppimisen tavoitteet ovat yksilöllisiä, opetus ei ole ainoastaan yksilöopetusta. Tavoitteiden tulee olla oppilaille mielekkäitä ja saavutettavissa olevia.

Maijamäen koulussa järjestetään perusopetuksen lisäksi aamu- ja iltapäivätoimintaa, mikä mahdollistaa oppilaille eheän koulupäivän.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta sekä edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä. Samalla vahvistetaan oppilaan minäkuvaa ja itsetuntoa. Opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan fyysinen ja motorinen kehitys, terveydentila ja mahdolliset rajoitukset. Opetus sisältää muun muassa liikkumisen tapojen tiedostamisen sekä käsillä toimimisen, silmän ja käsien tai jalkojen koordinaation sekä liikkeen yhdistämisen niihin. Opetuksessa tulee hyödyntää ympäröivä luonto ja vuodenaajat, lähiympäristö ja lähialueen liikuntapalvelut sekä koulun tarjoamat mahdollisuudet ja resurssit.

Kieli ja kommunikaatio-opetuksessa tavoitteena on orientoitumisreaktion muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva erilaisten ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppimisympäristön tulee mahdollistaa erilaiset kommunikointitavat ja tukea sekä mahdollistaa oppilaan puheen tuottamista, kommunikointia sekä vuorovaikutusta oppilaan omilla kommunikointi- ja vuorovaikutuskeinoilla. Tärkeää kommunikaatio-opetuksessa on oppilaan motivaation aktivoiminen. Kaikessa opetuksessa ymmärretään kielen ja ajattelun merkitys, jota tuetaan eri menetelmin.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on kehittää ryhmässä toimimisen ja osallistumisen taitoja. Näitä taitoja harjoitellaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja osana kaikkea päivittäistä toimintaa. Myönteisellä sosiaalisella ilmapiirillä koulussa tuetaan oppilaan edellytyksiä onnistua opinnoissaan, hänen itsetuntemustaan ja oppimismotivaatiotaan. Kannustus, positiivinen ja realistinen palaute, onnistumisen kokemukset sekä myönteinen ilmapiiri lisäävät oppilaan oppimismotivaatiota. Oppilaan itsetuntemusta tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä. Tavoitteisiin pyritään harjoittamalla sosiaalisia taitoja aluksi aikuisen ja sitten lasten välisissä vuorovaikutustilanteissa.

Kognitiivisten taitojen opetuksen tavoitteena on, että oppilaan aisteja harjaannuttamalla edistetään oppilaan halua ja kykyä vastaanottaa ja hankkia tietoa omasta kehostaan ja ympäristöstään. Valitsemisen, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppiminen kuuluu myös kognitiivisten taitojen oppimiseen. Opetuksella pyritään siihen, että oppilas oppii oman toimintansa kautta jäsentämään hankkimaansa tietoa sekä yhdistämään asioita ja tapahtumia mielekkäällä tavalla. Oppiaineiden sisällöt voivat olla osa kognitiivisten taitojen opettelua.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintaan ja edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäisyyttään. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen sekä sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Päivittäisten taitojen opetuksen yhtenä tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ja opettaa häntä mahdollisimman omatoimiseksi ja itsenäiseksi. Päivittäisten toimintojen taitoihin sisältyy pukeutuminen, henkilökohtainen hygienia, ruokailu, turvallisuus ja omatoimisuus lähiympäristössä. Taitoja harjoitellaan eri ympäristöissä, jotta opittu taito yleistyisi.

Toiminta-alueet voivat sisältää yksittäisen oppiaineen sisältöjä ja tavoitteita oppilaiden vahvuuksien mukaisesti. Samassa opetusryhmässä voi olla oppilaita useilta eri luokka-asteilta.

Oppilaan edistymisen arviointi perustuu henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa HOJKSissa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan edistymistä seurataan jatkuvasti ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan kevätlukukauden lopussa sanallisesti.

Esittelijä

Vs. sivistysjohtaja

Päätösehdotus

Koulutuslautakunta hyväksyy opetussuunnitelman lisäykset ja muutokset voimaan 1.8.2024 alkaen.

Päätös

Vs. sivistysjohtajan ehdotus hyväksyttiin.